

In Difference – Jef Everaert en Marica Marinoni

Het rad van verschil

Hemel en aarde, dag en nacht, frieten en kroketten: het is de mensheid ingebakken om in tegenstellingen te denken. Ook Marica Marinoni en Jef Everaert zijn zich maar wat bewust van hun onderlinge verschillen: hij is een gemoedelijke blonde Belg, zij een temperamentvolle zwartharige Italiaanse en bovendien een volle kop kleiner dan hij. Met dit gegeven boetseert het duo een bijzondere voorstelling waarin de *roue Cyr*, een enorme hoepel van titanium waarin je kan rondtollen, als enige bindmiddel tussen beide tegenpolen fungeert.

In Difference is niet de enige hedendaagse circusvoorstelling die inzoomt op de verschillen tussen mensen. Alexander Vantournhout herneemt binnenkort het duet *Through the Grapevine* met Axel Guérin, waarin hij op het snijpunt van dans en acrobatie de verschillen met zijn tegenspeler verkent. Op een meer clowneske manier deden de nostalgische Danny en wereldwijze Pepijn Ronaldo hetzelfde in *Sono io?* en ook in de luchtige competities bij compagnies als Alud en Pol & Freddy sijpelt het idee van de andere andere enigszins door.

Het thema komt zelfs over generaties heen terug in het circus, en dat hoeft niet te verbazen: met zijn doorgedreven fysieke training, inclusief dieet en blessureleed, kent elke artiest zijn lichaam tot in de puntjes. Daarnaast is circus geregeld een oefening in samenwerking tussen verschillende spelers, die blind op elkaar moeten vertrouwen. Het kleinste fysieke verschil tussen twee artiesten kan dan plots heel groot worden. Op creatief vlak is een circusvoorstelling doorgaans het compromis van de uiteenlopende artistieke visies binnen een ensemble. Daardoor komen ook de psychologische verschillen tussen de spelers meer dan eens bloot te liggen. Geen wonder dat deze problematiek voor veel artiesten het materiaal levert voor een nieuwe creatie.

“Met zijn doorgedreven fysieke training, inclusief dieet en blessureleed, kent elke artiest zijn lichaam tot in de puntjes.”

Bij *In Difference* komt het conflict alvast snel bovendien. Jef Everaert en Marica Marinoni kruipen zij aan zij op hun rug het podium op, met de *roue Cyr* onder hun schouderbladen, waardoor het ringvormige gevaarte rechtop kan blijven. Met een moeizame wipplankbeweging slaagt het duo erin om zich te verplaatsen, maar de frustratie blijkt al snel uit een bescheiden woordenwisseling: “*Arrête! Stop!*” Onhandig over zijn tegenspeler rollend, wisselt Everaert van plaats met Marinoni. Even later wordt het duiveltje in haar wakker en trekt ze brutaal aan de haren van haar compagnon. Het is pesterig gedrag dat bij haar wel vaker de kop opsteekt. Uiteindelijk houdt ze zich niet in om Everaert te schoppen, uit te kleden en te bekogelen met zandzakjes. Het duo wordt niet verleid tot al te theatraal speelvechten, maar laat een zekere wreedheid toe die ik in circus maar zelden zie.

Opvallend is de elektronische soundtrack van Francesco Sgrò, nota bene zelf een virtuoos in de *roue Cyr*. Uit de stilte ontstaat eerst ruis, een verklanking van de ruis in de relatie van de spelers. Daarboven klinkt een heldere maar ongrijpbare hoge toon, alsof dat de harmonie is waar het tweetal tevergeefs naar streeft. Zodra een duistere beat het eerste van drie grote segmenten inzet, komt ook de beweging op het podium op gang. In de manipulatie van het wiel blijkt wederom hoezeer Everaert en Marinoni met een unieke stem het circuslandschap verrijken. Het object heeft immers een rotsvast vocabularium: onvermijdelijk zal de artiest vroeg of laat cirkels draaien over het podium, alsof je een zijwaartse duw hebt gegeven aan de *Vitruviusman* van Leonardo da Vinci. Ook Marinoni en Everaert ontsnappen er niet aan, maar ze wisselen het letterlijk ijzeren repertoire van de *roue Cyr* af met nieuwe vondsten, waarbij geregeld een dramatisch effect wordt opgezocht.

Zo wordt Marinoni meer dan eens uit de draaikolk geslingerd om onzacht op de grond te landen. De verschillen tussen haar en Everaert zijn in zulke momenten niet te overbruggen. Die tragiek hangt als een donkere wolk boven de hele voorstelling, al zijn er ook momenten van zachte tegemoetkoming tussen de personages. Soms is de beeldtaal van *In Difference* abstracter, waarbij de *roue Cyr* evenzeer danspartner is als circusobject. Die beelden – soms dynamisch, soms statisch – vergeten trouwens niet om het oog te strelen. De lichamen lijken daarbij de ene keer op de stoere torso's op antieke Griekse vazen en de andere keer op dramatische houdingen uit barokke schilderijen. Het clair-obscureffect van het slimme lichtplan verhoogt het barokke karakter van *In Difference* des te meer. Helemaal picturaal wordt het wanneer Everaert en Marinoni de cirkel gebruiken als het kader van hun eigen portret. Dankzij die afbakening springen de verschillen tussen beide artiesten extra in het oog.

De afwisseling tussen een letterlijke en meer onderhuidse behandeling van het thema blijft in evenwicht wanneer Marinoni in het tweede segment met een eigen wiel op de proppen komt, en in het derde deel waarbij het rad van Everaert wordt opgehangen aan een touw. In die slotchoreografie tolt de *roue Cyr* rond als een op hol geslagen lasso, die voor de laatste keer het duo uit de molen slingert. Uitgeput vallen ze op de grond terwijl

het licht dooft. Het wiel blijft evenwel nog minutenlang doordraaien, enkel begeleid door enkele flauwe lampjes die gensters langs weerskanten van het ijzerwerk laten dansen.

Vandaag zie je vaak *feelgood circus*. Een voorstelling als *In Difference* voegt echter de nodige weerhaakjes toe aan dat heilzame narratief.

Dat imponerende beeld vormt een ambigu einde van de voorstelling: enerzijds kan je het interpreteren als het wiel dat zich als een hoger doel boven alle tegenstellingen verheft, anderzijds kan het een metafoor zijn voor een eindeloos draaien in cirkels. Voor mij reflecteerden de geestdriftig springende lichtvlekken op het rad dan weer de ambitieuze maar vruchteloze pogingen om elkaar te bereiken, alsof het Everaert en Marinoni ook op zielsniveau net niet lukt om harmonie te vinden. Elke toeschouwer kan een eigen besluit formuleren bij het verhaal van *In Difference*, ook wij mogen onderling verschillen van elkaar.

Terecht heeft de Vlaamse circuswereld de voorbije jaren vastgesteld dat het hedendaags circus een kunstvorm in volle ontwikkeling is. Met een toegenomen dramaturgie heeft het een enorme weg afgelegd tegenover twintig jaar geleden. Wat je vandaag de dag wel nog veel ziet, is *feelgood circus*. Als antwoord op een westerse samenleving die steeds individualistischer wordt, zetten veel circusmakers in op de kracht van samenwerking en verbinding. Dat is niet per se slecht, getuige kwalitatieve producties als *Hugs and Handshakes* van THERE Company en *Beyond* van Circumstances. Een voorstelling als *In Difference* voegt echter de nodige weerhaakjes toe aan dat narratief. Met een vaak sombere toon, tragikomische personages en een open einde vertroebelen Everaert en Marinoni de heilzame boodschap. Dat is een enorme verrijking van het landschap en wat mij betreft een grote stap richting de volwassenwording van circus. Benieuwd of toekomstige gezelschappen de weg van dit duo zullen volgen.